

Árkos Iván

BME Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár

A 2000. évi hazai CD-ROM-kiadás jellemzői

A magyarországi CD-ROM-kiadás 1990 és 1999 közötti első tíz évének eredményeit értékelő dolgozat a TMT 2000/11. számában megállapította, hogy ez az időszak mind „termésének” számosságát, mind tartalmát illetően igen gazdag volt. Jelen összefoglalás az elmúlt évben kiadott művekről kíván képet adni.

A hazai CD-ROM-kiadásról továbbra is a leggyorsabban és legátfogóbban tájékoztató diszkográfiában (www.neumann-haz.hu) 2001. június 15-én összesen 1203 kiadvány, 236 CD-ROM-kiadó és -fejlesztő adatai szerepeltek. Ezeknek az adatoknak részben statisztikai, részben tartalmi elemzéssel végzett feldolgozásából kerekedett ki mondanivalónk.

A kiadás mennyiségi adatai

A diszkográfiában szereplő kiadványok számának évek szerinti megoszlását az 1. táblázat mutatja. Adatai alapján azonnal megállapítható, hogy évről évre nő a kiadott művek száma.

1. táblázat

A CD-ROM-ok száma

Év	Tétel
Évszám nélkül	29
1990	2
1991	–
1992	6
1993	14
1994	29
1995	47
1996	129
1997	158
1998	227
1999	229
2000	234
2001	99
Összesen	1203

A már említett diszkográfia legújabb adataiból mellel az is kitűnik, hogy az 1990 és 1999 között kiadott művek száma a korábban regisztrált számhoz képest számottevően, 870-re emelkedett, amivel beigazolódott az a sejtés, hogy a kiadóktól

az adatok egy része jelentős késéssel érkezik be a feldolgozást végző Neumann-házhoz.

A kiadott művek tartalma

A tartalmi feldolgozás és a témakör szerinti besorolás, akárcsak korábban, az egyes kiadványok címe, alcíme és sorozatcíme alapján ment végbe.

Az első tíz évben megjelent kiadványok közül 40 sorozatcím alatt 128 tétel szerepelt. 2000-ben négy sorozat további művekkel gazdagodott, így

- az Encyclopaedia Humana Hungarica két (VI. Kétfjú sas, VII. Haza és haladás),
- a Játszóház gyerekeknek egy (A lakatlan sziget rejtelsei),
- a Kontinensről kontinensre egy (Ausztrália),
- a LangMaster egy (English in Action. The Royal Family) művel.

Az évben további 9 új sorozat is indult. Közülük:

- a 2000 év legjobb játéka hat (Akciójátékok, Kalandjátékok, Logikai játékok, Sportjátékok, Szimulátorok, Úrjátékok),
- a Bagoly doktor négy (Ismerd meg a betűket, Ismerd meg az ellentéteket, Ismerd meg a számokat, Ismerd meg a színeket és formákat),
- a CobraConto két (Számlelésítés 1–2.),
- a Játékos mesetár három (Hófehérke és a hét okos fiú, Jancsi és Juliska, Pán Péter),
- a Magister egy (Világirodalom az ókortól napjainkig),
- A magyar tudomány és technika nagyjai egy (Gábor Dénes),
- a Perfect szótárak két (Angol gyorsfordító, Német gyorsfordító),
- a Régi idők meséi egy,
- a Süni Suli három (A muzsika világa, Tanuljunk franciául, Tanuljunk németül) kiadvánnyal jelentkezett.

Magyarországgal, illetve kifejezetten magyar vonatkozású tartalommal 13 témakörben összesen 52 tétel foglalkozik a következő megoszlásban:

- állatvilág, bélyegek, borvidék, játékvilág, konyhaművészet, néptánc, színházművészet 1-1,
- tudomány- és technikatörténet 2,
- ének és zene 3,
- mezőgazdaság és állattenyésztés 5,
- földrajz 7,
- irodalom 9,
- történelem 19.

A legnépesebb hungarikum témakörök címeit érdemes egyenként is megismerni. A *magyar történelem* témakörében megjelent művek címe:

- A dorogi némettség története
- A Magyar Országos Levéltár címeres levelei
- A rendszerváltás forgatókönyve
- Az Árpád-ház története
- Gerjen helytörténete
- Haza és haladás. A reformkortól a kiegyezésig
- Hidak a jövőbe
- Hungary: Eleven century in the heart of Europa
- Kétféjű sas – a Habsburg-uralom Magyarországon
- Ki kicsoda 2000
- Királyi könyvek. 1527–1647
- Királyi könyvek. Mohács előtti oklevelek
- Magyar Életrajzi Kalauz A–Z
- Magyar Kódex 3. A szultán és a császár tartománya
- Magyar Kódex 4. Reformkor és kiegyezés
- Magyar történelem
- Magyarország képes története
- MRVSZ 2000
- Üzenet a frontról (1914–18)

A *magyar irodalom* témakörébe tartozó címek:

- Arany János balladái
- Irodalmi arcképcsarnok
- József Attila összes költeménye
- Magyar írók élete és munkái
- Mesemondó
- Mikszáth Kálmán összes művei
- Nyugat 1908–1941
- Pannon enciklopédia
- Új magyar irodalmi lexikon

Magyarország földrajzával az alábbi művek foglalkoznak:

- A barokk Eger
- Dorogi emlékek
- Gyulai Tér-Képek
- Pápai képeslapok

- Pest megye
- Szeged történeti belvárosa
- Szentendre

A *nyelvoktatást és nyelvtanulást* összesen 39 CD-ROM szolgálja. A 12 szótárból idegen nyelvű 10, ezen belül 5 angol, 2-2 francia és német, 1 olasz. A 27 nyelvoktatási tételből 7 angol, 6 német, 5 francia, 3 spanyol oktatást szolgál, a többiek magyar nyelvtanok.

A *témakör szerinti besorolás* az első tíz év anyagának feldolgozásához hasonlóan az OSZKÁR makrosztályozási tezauszának alapján történt. Segítségével a 234 műből 218-at lehetett besorolni. A témaköröket és a hozzájuk tartozó tételszámot a 2. táblázat mutatja. Az adatok összesítése alapján

- az általános műveket 1,
- a természettudományokat 43 (19%),
- a műszaki tudományokat 20 (9%),
- a gazdaság- és társadalomtudományokat 39 (18%),
- a szellemi tudományokat 113 (52%) tétel képviseli.

A fennmaradó 16 tételből 4 a játék-, illetve rajzfilm kategóriába tartozik, 12-t címük alapján nem lehetett sehová besorolni.

A témaköri gazdagságon túl a *témaválasztás* is sokrétű, amelyet jól illusztrál az alábbi – címek alapján összeállított – tárgyszójegyzék is: ásványok, asztrológia, Ausztrália, autó, bank és tőzsde, befektetés, bérelszámolás és munkaügy, business, bútor, dinoszaurusz, dísznövény, emberi test, Európai Unió, görög mitológia, GSM, habán kerámia, ipari forradalom, kerttervezés, lakástervezés, menedzsment, Mundiál '98, origami, pénzügy és számvitel, raktárkezelés, Római Birodalom, smink, stressz, számlázás, szobaleltár, tárgyeszköz-gazdálkodás, univerzum, Ázsia, világirodalom.

Az *oktatási alkalmazhatóság* a szóban forgó művek döntő többségére jellemző, természetesen figyelembe véve a CD-ROM műfaj sajátosságából adódó felhasználási/technikai követelményeket és módszertani sajátosságokat. A kiadás mennyiségi és tartalmi gazdagodásával párhuzamosan a CD-ROM-ok kiadása a megcélzott rétegeket illetően is differenciálódik. Így mindenekelőtt a felső- és középfokú oktatás (ezen belül is a köz- és szakoktatás) tanárai-hallgatói-tanulói számára széles a választék:

2. táblázat

A CD-ROM-ok tartalmi megoszlása (tétel és témakör)

1	Általános művek – lexikon, enciklopédia	GAZDASÁG- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK
TERMÉSZETTUDOMÁNYOK		21
15	Matematika, valószínűségelmélet	Gazdaság, kereskedelem, pénzügy, számvitel, statisztika, demográfia, minőségügy
3	Fizika, atomfizika, biofizika	10
11	Földtudomány, földrajz, geológia, paleontológia, csillagászat, űrtudomány	Jog, közigazgatás, néprajz, szociológia, politika, település- és lakásügy, KF, vezetés
9	Biológia, növénytan, állattan, embertan, pszichológia	1
5	Orvostudomány, gyógyszerészet, egészség- és kórháztechnika	Könyvtár, tájékoztatásügy, sajtó, könyvkiadás, szabvány, szabadalom
MŰSZAKI Tudományok		1
1	Gépészet, géptan, gépípar, gépgyártás, öntészet, felületkezelés	Haditechnika, hadtudomány, honvédelem, polgári védelem
2	Elektronika, gyengeáramú elektrotechnika, műszer-, mérés- és híradástechnika, távközlés	1
1	Közlekedés, szállítás, űrrepülés, közlekedéstechnika	Globális problémák, nemzetközi szervezetek, területkutatás
7	Mezőgazdaság, növénytermesztés, állattenyésztés, kertészet, élelmiszeripar	5
1	Könnyűipar – fa, papír, textil, konfekció, bőr, szörme, cipő, kis- és kézmű, élelmiszer	Háztartás, idegenforgalom, utazás, vendéglátás, szórakoztatóipar, hobbi
6	Számítástechnika, informatika	SZELLEMTUDOMÁNYOK
2	Építőipar, építészet, épületgépészet, világítás- és szellőzéstechnika	1
		Filozófia, logika, erkölcs
		21
		Történelem
		53
		Irodalom- és nyelvtudomány, szemiotika, idegen nyelvek
		12
		Művészetek – építő-, ipar-, képző-, zene-, nép-, fotó-, film- és színházművészet
		16
		Sport, játék, szabadidő hasznos eltöltése
		3
		Művelődés, oktatás, nevelés, ismeretterjesztés
		2
		Tudomány, tudományelmélet, technikatörténet
		5
		Vallás, ezoterikus ismeretek

- Állatorvosi élektan
- Amit a kémiai kísérletezésről tudni kell
- Madártani oktató CD-ROM
- Biológia közép- és felsőfokon,
- Diákszótár
- Az ipari forradalom kora
- Kétféjű sas – a Habsburg-uralom Magyarországon
- Világirodalom az ókortól napjainkig

A kiadók az általános iskolák tanulóközönségét is potenciális felhasználónak tekintik, lásd:

- Helyesírás (1–4. osztályosoknak)
- Manóangol, Manómuzsika, ManóÁbécé, ManóÉlővilág
- Matek és olvasás, Matematika 1., 2., 3., 4. osztályosoknak

Sőt, már az óvodai „felhasználók” felé is kacsingatnak, lásd:

- Ismerd meg a betűket
- Játékos Meseerdő 1.
- MiniManó Tél stb.

A tudomány- és technikatörténeti művek száma a Gábor Dénes 1900–1979 (kiadó: OMIKK) és A

magyar táviratozás története (kiadó: Postai és Távközlési Múzeum Alapítvány) című CD-ROM-okkal nőtt.

A könyvtárral, informatikával foglalkozó művek köre négy tétellel gyarapodott:

- Archidata (UNIT)
- Együtt az információs társadalomban (Neumann János Számítógép-tudományi Társaság)
- Elektronikus informatikai kézikönyv (KREA)
- Networkshop 1000 (NIIF Program-Hungarnet Egyesület)

A kiadók jellemzői

A diszkográfia 236 CD-ROM-kiadó és -fejlesztő adatait szerepelteti. Közülük 177 már megtalálható volt az elmúlt 10 év kiadóinak jegyzékében, míg további 59 új szereplőként lépett be. Az eddigi gyakorlatnak megfelelően ugyanakkor célszerű volt számba venni azokat a cégeket/intézményeket is, amelyek a listában ugyan nem, de a diszkográfiai tételekben fejlesztőként-kiadóként szerepelnek; e negyvennel a címjegyzék 276-ra bővült. Ez a szám majdnem megegyezik az elmúlt 10 évben fejlesztő-

töként és kiadóként megjelent cégek, intézmények és társadalmi szervezetek számával.

A kiadott tételek száma alapján felállítható *kiadói toplisták* nagyon hasonlítanak az 1990–1999 közötti toplistákra:

- a *nem hagyományos könyv- és lapkiadók* sorát továbbra is a Cyberstone Entertainment Kft. vezeti 32 művel, majd az első 10-ben az UNIT Kft. (18), a Woodstone Interactive (14), az Informania Digitalmedia Kft. (11), az Automex Amerikai–Magyar Kft. (7), a Winter Kft. (6), a Marconi Szoftverfejlesztő Kft. (5), a Premier Training Co. Magyarország Kft. (5), a ProfiMédia Kft. (5) sorjázik egymás után;
- a *hagyományos könyv- és lapkiadók* közül őrzi első helyét a Kossuth Kiadó (11), amelyet sorrendben a Panem Könyvkiadó Kft. (9), az Akadémiai Kiadó Rt. (5), a hvgorac (5), a Typotex Elektronikus Kiadó Kft. (3), a Nemzeti Tankönyvkiadó Rt. és a Wekka Szakkönyvkiadó Kft. (2-2), valamint a Com-Ware Lap- és Könyvkiadó Kft., a Greger-Biográf Kiadó, a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, a Népszabadság Rt., a Műszaki Könyvkiadó, a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Rt. és az Új Mandátum Kiadó (1-1) követ;
- a *közintézmények* körében ismét a Központi Statisztikai Hivatal (5) vezeti a listát, míg a Magyar Országos Levéltár 3, az MTA Zenetudomá-

ny Intézet és az Idegennyelvű Továbbképző Központ 2-2, az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium, a Magyar Szabadalmi Hivatal, a Magyar Tudományos Akadémia, a Nemzeti Színházi Intézet és a Petőfi Csarnok 1-1 tétellel sorakozik mögötte;

- a *könyvtárak és múzeumok* közül 1-1 művet jelentetett meg a Budapesti Történeti Múzeum, a Jókai Mór Városi Könyvtár, a Néprajzi Múzeum, az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár, valamint a Tregor Ignác Múzeum;
- az *oktatási intézményeket* 1-1 művel a Berzsenyi Dániel Főiskola, a Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium, az Esterházy Károly Főiskola, valamint a Szegedi Tudományegyetem képviseli;
- a *társadalmi szervezeteket* eddig is vezető Enciklopédia Humana Egyesület 6 kiadvánnyal, míg az Atlantic Kutatást és Kiadást Támogató Alapítvány, a Castellum Rendezvényi Társaság, az Erdélyi Múzeum Egyesület, a Gödöllői Királyi Kastély Kht., a Kurt Lewin Alapítvány, a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, a Magyar Távközlési Alapítvány, a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság, valamint a Postai és Távközlési Múzeumi Alapítvány 1-1 CD-ROM-mal jelentkezett;
- az *egyéni kiadók* közül Pick József 2, Ripka Gábor 1 címet adott ki.

Beérkezett: 2001. VII. 2-án.

Jelentkezési felhívás könyvtárosasszisztens-tanfolyamra

Az OMIKK, új nevén *Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár (BME OMIKK)* 2001-ben meghirdetett könyvtárosasszisztens-tanfolyama szervezési okokból 2002. februárban indul. A tanfolyam helye: Budapest I., Gyorskocsi u. 5–7. IV. emelet. A képzés időtartama 2 félév. Az oktatás elsősorban gyakorlati jellegű, amely a vizsgakövetelményekben is érvényesül. A 2/1997. (I. 21.) MKM módosító rendelet alapján a **végzett hallgató munkaköre könyvtáros asszisztens, amely D kategóriájú besorolásnak felel meg.**

Tanfolyamunkra elsősorban azoknak az érettségizett hallgatóknak a **jelentkezését** várjuk **2002. január 20-ig**, akik a könyvtári munka gyakorlatát akarják rövid idő alatt elsajátítani, és a szövegszerkesztésben is jártasságot kívánnak szerezni. A

tanfolyam **kezdési időpontja: február**. A **részvételi díj** félévenként 30 000 Ft. A **záróvizsga költsége** előreláthatólag 8000–9500 Ft. A foglalkozásokat heti egy alkalommal (várhatóan csütörtökön) 8-tól 17 óráig tartjuk. Ebédszünet 12-től 13 óráig. **Felvételi vizsga nincs**. A felvételtől mindenki írásbeli értesítést kap, és ezzel egy időben közöljük a kezdés pontos időpontját. A **jegyzetellátás** kölcsönzés formájában történik.

Jelentkezésüket írásban kérjük benyújtani az alábbi címre:

BME OMIKK

„Könyvtárosasszisztens-képzés 2002”
1011 Budapest, Gyorskocsi u. 5–7.

Érdeklődni lehet személyesen vagy telefonon **Mártyán Gyulánál**, 202-2522